

СИНТЕЗ ЛІПІДІВ IN VITRO У ПЕЧІНЦІ МОРСЬКИХ СВИНОК З ГІПЕРХОЛЕСТЕРИНЕМІЄЮ ПРИ ДОДАВАННІ ДО ЇХ РАЦІОНУ СОНЯШНИКОВОЇ ОЛІЇ І РИБ'ЯЧОГО ЖИРУ

О. С. ПОКОТИЛО¹, В. Г. ЯНОВИЧ²

¹Тернопільський державний медичний університет імені І. Горбачевського

²Інститут біології тварин УААН

У статті наведені дані про вплив соняшникової олії і риб'ячого жиру на синтез окремих класів ліпідів у печінці морських свинок з гіперхолестеринемією in vitro при використанні як попередника ліпідів [6-¹⁴C] глюкози і [1-¹⁴C] пальмітинової кислоти.

Ключові слова: МОРСЬКІ СВИНКИ, ГІПЕРХОЛЕСТЕРИНЕМІЯ, ЛІПІДИ, СИНТЕЗ, ПЕЧІНКА, ГЛЮКОЗА, ПАЛЬМІТИНОВА КИСЛОТА.

Гіперхолестеринемія у людини тісно пов'язана із атеросклерозом, який відіграє ключову роль у патогенезі ішемічних хвороб серця [1]. Згідно сучасних уявлень, в основі патогенезу атеросклерозу лежить порушення рецепції ліпопротеїнів високої щільності (ЛПВЩ) клітинами сполучної тканини, зокрема клітинами ендотелію судин артерій серця внаслідок їх окисної модифікації. В результаті цього екзогенний етерифікований холестерол, який міститься у ЛПВЩ і характеризується високим вмістом поліненасичених жирних кислот (ПНЖК), не засвоюється клітинами ендотелію судин, що приводить до їх дефіциту і порушення синтезу простагландинів, які є вазодилаторами [2, 3]. Підвищення рівня ПНЖК родини ω -6 і особливо родини ω -3 проявляє антихолестериногенну дію в організмі людини і лабораторних тварин [4 - 7]. У зв'язку з цим в останні роки в багатьох країнах інтенсивно вивчається метаболізм ПНЖК в організмі людини і тварини при гіперхолестеринемії різної етіології. Проте в літературі відсутні дані про вплив ПНЖК родин ω -6 і ω -3, які значно відрізняються між собою за структурою і метаболізмом та впливом на гіперхолестеринемію у людини і тварин [8], на синтез холестеролу і інших класів ліпідів у найбільш холестериногенних і ліпогенних органах і тканинах. У зв'язку з цим, метою даної роботи було дослідження впливу соняшникової олії, як джерела лінолевої кислоти та риб'ячого жиру, як джерела ейкозапентасенової і докозагексаенової кислот на синтез окремих класів у печінці, головному мозку, слизовій тонких кишок і жировій тканині морських свинок при гіперхолестеринемії, яку викликали шляхом навантаження їх екзогенним холестеролом.

Матеріали і методи

Дослід проведено на 4 групах самців морських свинок живою масою 340 - 380 г, по 4 тварини у кожній групі. Усі тварини отримували стандартний раціон, який забезпечував їх потребу в основних елементах живлення згідно норми, протягом 7-ми тижнів. Тварини 1-ї групи були контрольними. До раціону тварин 2-, 3-, 4-ї груп додавали холестерол у кількості 100 мг на тварину на добу з метою викликання у них гіперхолестеролемії. При цьому до раціону тварин 2-ї групи додавали соняшкову олію (2 мл на тварину на добу), як джерело ПНЖК родини ω -6, до раціону тварин 3-ї групи – риб'ячий жир (2 мл на тварину на добу), як джерело ПНЖК родини ω -3, до раціону тварин 4-ї групи – риб'ячий жир і лляну олію (по 1 мл на тварину на добу). У кінці досліду тварин піддавали декапітації під ефірним наркозом і одержані від них зразки півкуль головного мозку, печінки, слизової тонких кишок і жирової тканини використовували у дослідженнях. Зрізи вказаних тканин (100 мг) розміром приблизно 1x1x1 мм переносили в інкубаційні посудинки з фосфатним буфером Кребс-Рінгера рН - 7,4, відношення маси тканини до об'єму буферу - 1:2. Потім в інкубаційні посудинки додавали 1 мкКюрі [6-¹⁴C] глюкози або [1-¹⁴C] пальмітинової кислоти і інкубували протягом 60 хв в ультратермостаті при температурі 38 °С [9]. Після закінчення

інкубації зразки тканин відмивали від залишків ізотопів і екстрагували з них ліпіди сумішшю хлороформ–метанолу 2:1 за методом Фолча [10]. Розділення ліпідів на окремі класи проводили шляхом тонкошарової хроматографії на силікагелі у системі гексан–діетиловий ефір–льодова оцтова кислота у відношенні 70:30:1 [10] і визначали їх радіоактивність на сцинтиляційному лічильнику LKB (Швеція) у толуоловому сцинтиляторі. Одержані цифрові дані опрацьовували статистично.

Результати й обговорення

З наведених у таблиці даних видно, що $[6-^{14}\text{C}]$ глюкоза в умовах *in vitro* використовується у синтезі всіх класів ліпідів у печінці морських свинок з гіперхолестеринемією.

Таблиця 1

Радіоактивність окремих класів ліпідів синтезованих зрізами печінки зрізів досліджуваних тварин при інкубації з $[6-^{14}\text{C}]$ глюкозою, β -розпадів / 100 мг сирової тканини ($M \pm m, n=4$)

Класи ліпідів	Групи тварин			
	1	2	3	4
Фосфоліпіди	836±57,9	1455±117	750±61,5	642±55,3
Моно-і диацилгліцероли + вільний холестерол	491±34,4	512±39,2	476±43,3	480±37,4
Вільні жирні кислоти	542±41,8	736±57,3	581±25,4	534±40,8
Триацилгліцероли	442±38,6	640±42,4	468±40,0	566±27,3
Етерифікований холестерол	460±39,5	552±47,9	461±34,3	476±23,6
Загальні ліпіди	2777±221	3836±303	2791±237	2698±229

Найбільша радіоактивність при інкубації зрізів печінки морських свинок 1-ї групи з $[6-^{14}\text{C}]$ глюкозою виявлена у фосфоліпідах, далі йдуть вільні жирні кислоти, диацилгліцероли + вільний холестерол, етерифікований холестерол і триацилгліцероли. З цих даних випливає, що у результаті метаболізму $[6-^{14}\text{C}]$ глюкози в печінці морських свинок утворюється ацетил–CoA, котрий використовується в синтезі жирних кислот, які використовуються в синтезі фосфоліпідів, триацилгліцеролів і етерифікації холестеролу, а також у синтезі холестеролу. На жаль, проведені дослідження не дозволяють кількісно оцінити вклад $[6-^{14}\text{C}]$ глюкози у продукцію жирних кислот і гліцерол-3-фосфату, які використовуються у синтезі ліпідів. Загалом, інтенсивність синтезу всіх класів ліпідів при використанні як попередника $[6-^{14}\text{C}]$ глюкози в печінці тварин в умовах *in vitro*, як показали дослідження, проведені на білих щурах [11] при навантаженні холестеролом, різко знижується, що зумовлено інгібуючим впливом екзогенного холестеролу на утворення ацетил–CoA, що приводить до зниження інтенсивності синтезу жирних кислот і їх використання у синтезі ліпідів, а також до зниження інтенсивності синтезу холестеролу.

Таблиця 2

Радіоактивність окремих класів ліпідів синтезованих зрізами печінки зрізів досліджуваних тварин при інкубації з $[1-^{14}\text{C}]$ пальмітиновою кислотою, β -розпадів / 100 мг сирової тканини ($M \pm m, n=4$)

Класи ліпідів	Групи тварин			
	1	2	3	4
Фосфоліпіди	1550±94,3	1720±95,5	1887±129	1496±98,7
Моно-і диацилгліцероли +	1478±105	508±38,7	547±41,2	758±56,6

вільний холестерол				
Вільні жирні кислоти	1706±77,9	884±62,4	852±49,9	801±60,4
Триацилгліцероли	1518±114	930±77,6	793±52,7	875±42,2
Етерифікований холестерол	1536±132,0	1118±83,0	1029±81,4	877±79,9
Загальні ліпіди	7788±495	5160±369	5108±384	4347±304

Згодовування морським свинкам соняшникової олії, як джерела лінолевої кислоти, шляхом додавання її до раціону привело до підвищення інтенсивності синтезу жирних кислот і використання їх у синтезі ліпідів. Про це свідчить вірогідно більша радіоактивність вільних жирних кислот ($P<0,05$), триацилгліцеролів ($P<0,01$) і особливо фосфоліпідів ($P<0,001$) при інкубації зрізів печінки тварин 2-ї групи, порівняно до радіоактивності цих класів ліпідів, синтезованих зрізами печінки тварин 1-ї (контрольної) групи. Ці дані свідчать про дерепресуючий вплив соняшникової олії на синтез жирних кислот і ліпідів у печінці морських свинок з гіперхолестеринемією, що можна пояснити дією наявною в олії лінолевої кислоти. Дерепресуючий вплив соняшникової олії на синтез жирних кислот і ліпідів виявлено нами раніше також у печінці білих щурів з експериментальною гіперхолестеринемією [12].

Різниця у загальній радіоактивності ліпідів і радіоактивності окремих їх класів, синтезованих зрізами печінки тварин 3-ї і 4-ї груп при інкубації з $[6-^{14}\text{C}]$ глюкозою, порівняно до загальної радіоактивності ліпідів і радіоактивності окремих їх класів, синтезованих зрізами тварин 1-ї (контрольної) групи невірогідні ($P<0,05$). Ці дані свідчать про різниця у впливі соняшникової олії, як джерела лінолевої кислоти (ПНЖК родини ω -6) і риб'ячого жиру, як джерела ПНЖК родини ω -3 (ейкозапентаєнової і докозагексаєнової кислот), на синтез окремих класів ліпідів у печінці морських свинок. Зокрема, ПНЖК родини ω -6 знімають депресуючий вплив гіперхолестеринемії на синтез окремих класів ліпідів з $[6-^{14}\text{C}]$ глюкози у печінці морських свинок, що узгоджується з результатами, одержаними нами у дослідях на білих щурах [13].

$[1-^{14}\text{C}]$ пальмітинова кислота також використовується у синтезі всіх класів ліпідів у печінці морських свинок за умов *in vitro*, у тому числі в синтезі холестеролу, що свідчить про інтенсивне окиснення її у цьому органі і використання утвореного ацетил-СоА у синтезі холестеролу.

Загальна радіоактивність ліпідів і радіоактивність всіх їх класів, за винятком фосфоліпідів, при інкубації зрізів печінки тварин 2-ї групи була вірогідно менша, ніж при інкубації зрізів печінки тварин 1-ї (контрольної) групи. З цих даних випливає, що наявна в соняшниковій олії лінолева кислота проявляє інгібуючий вплив на синтез нейтральних ліпідів. Ще більший аналогічний інгібуючий вплив соняшникової олії на синтез ліпідів виявлено у тканинах білих щурів при гіперхолестеринемії [13].

Загальна радіоактивність ліпідів і радіоактивність окремих їх класів, за винятком фосфоліпідів, синтезованих зрізами печінки тварин 3-ї і особливо 4-ї груп при інкубації з $[1-^{14}\text{C}]$ пальмітиною кислотою була вірогідно менша, ніж при інкубації зрізів печінки тварин 1-ї групи ($P<0,05 - 0,001$). Ці дані свідчать, з одного боку, про інгібуючий вплив наявних у риб'ячому жирі ейкозапентаєнової і докозагексаєнової кислот на синтез нейтральних ліпідів у печінці морських свинок при гіперхолестеринемії, що узгоджується з результатами, одержаними нами раніше в дослідях на білих щурах [14]. З другого боку, одержані нами результати свідчать про підвищення інгібуючої дії риб'ячого жиру на синтез ліпідів з $[1-^{14}\text{C}]$ пальмітиною кислотою при додаванні його до раціону морських свинок з гіперхолестеринемією разом з лляною олією. З цих даних випливає, що інгібуюча дія ейкозапентаєнової та ейкозагексаєнової кислот, які містяться в риб'ячому жирі, на синтез ліпідів у печінці тварин при гіперхолестеринемії посилюється при одночасній дії лінолевої кислоти, яка міститься у лляній олії. Вказані поліненасичені жирні кислоти відносяться до ПНЖК родини ω -3, які проявляють антиліпогенну дію в організмі тварин.

Загалом, одержані нами результати свідчать про різниця у впливі соняшникової олії і риб'ячого жиру на синтез ліпідів у печінці щурів при гіперхолестеринемії при використанні як попередника ліпідів $[6-^{14}\text{C}]$ глюкози і $[1-^{14}\text{C}]$ пальмітинової кислоти.

Висновки

Додавання до раціону морських свинок з гіперхолестеринемією соняшникової олії як джерела лінолевої кислоти приводить до вірогідного підвищення синтезу всіх класів ліпідів з [6-¹⁴C] глюкози у печінці за умов *in vitro*, а додавання риб'ячого жиру як джерела ейкозапентаєнової і докозагексаєнової кислот, істотно не впливає на їх синтез.

Додавання до раціону морських свинок з гіперхолестеринемією обох жирів проявляє інгібуючий вплив на синтез всіх класів ліпідів, за винятком фосфоліпідів, у печінці за умов *in vitro*.

O. S. Pokotylo, V. G. Yanovych

LIPID SYNTHESIS *IN VITRO* IN LIVER OF GUINEA PIGS UNDER HYPERCHOLESTEROLEMIA WHEN THE SUNFLOWEL OIL AND FISH OIL ARE ADDED TO THEIR DIET

Summary

Data on the sunflower and fish oil influence on the synthesis of the certain classes of lipids *in vitro* in guinea pigs liver under hypercholesterolemia by using [1-¹⁴C] glucose and [1-¹⁴C] palmitic oil as precursors have been presented.

Ternopil State Medical Academy named after I. Gorbachevski
The Institute of Animal Biology of the Academy of Agrarian Sciences of Ukraine

1. *Климов А. Н., Никульчева Н. Г.* Обмен липидов и липопротеинов и его нарушения. – СПб: Питер Ком, 1999.- 512 с.
2. *Тумов В. Н.* Внутриклеточный дефицит полиеновых жирных кислот в патологии атеросклероза // Кардиология.- 1998.- № 1.- С. 44-48.
3. *Тумов Н. В., Кухарук В. В.* Блокада рецепторного поглощения клетками эссенциальных полиеновых жирных кислот как основа патогенеза атеросклероза // Артериальная гипертензия.- 2001.- Т.7, № 2.- С. 11-19
4. *Eristland J.* Safety considerations of polyunsaturated fatty acids // Am. J. Clin. Nutr.- 2000.- V. 71.- P. 197S-201S.
5. *Погожева А. В.* Клинико-патогенетическое обоснование применения ПНЖК омега-3 у больных ишемической болезнью сердца, гипертонической болезнью и гиперлипидемией // Автореф. дис... докт. мед. наук. –М., 1995.- 45 с.
6. *Ciniqlio J.* How does fish oil lowers plasma triglycerides ? // Nutr. Rev.- 1995.- V.- 50.- P. 195-197.
7. *Drevon C.* Marine oils and their effect // Nutr. Rev.- 1992.- V.50.- P. 38-45.
8. *Trant N., Retterstul K., Christophersen B/O.* Differences in the conversion of the polyunsaturated fatty acids 1-14 C 22:4 (n-6) and 1-14C 22:5 (n-3) to 1-14C 22:5 (n-6) and 1-14C 22:6 (n-3) in isolated rat hepatocytes // Biochem. Biophys. Acta.- 2001.- V. 1532.- P. 137-147.
9. *Прохорова М. И.* Методы биохимических исследований.- ЛГУ.- 1982.
10. *Кейтс М.* Техника липидологии.- М.: Мир, 1978.-260 с.
11. *Покотило О. С.* Використання [6-¹⁴C] глюкози в синтезі ліпідів у тканинах білих щурів *in vitro*. Чернівці, 2006 .
12. *Покотило О. С., Янович В.Г.* Синтез ліпідів у тканинах білих щурів при навантаженні холестеролом // Біологія тварин. - 2005.- Т.7, № 1-2. С. 37-40.
13. *Покотило О. С.* Використання [1-¹⁴C] пальмітинової кислоти у синтезі окремих класів ліпідів *in vitro* у тканинах білих щурів // Міжнародна наукова конференція «Сучасний стан і проблеми експериментальної біохімія», Чернівці 13-14 квітня 2005 р. // Буковинський медичний вісник.- 2005.-Том 9, № 2.- С. 203-205.
14. *Покотило О. С.* Вплив риб'ячого жиру при додаванні його до раціону білих щурів на використання [1-¹⁴C] пальмітинової кислоти в синтезі ліпідів в їх тканинах *in vitro* //Здобутки клінічної і експериментальної медицини.- 2005.- № 1.- С. 135-138.